

ANNO DOMINI DCCCCLXXXVIII.

ADALBERO

REMENSIS ARCHIEPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA.

(Ex *Galliae Christianae* tomo IX)

Honestate morum conspicuus Adalbero et ecclesiasticis disciplinis institutus, ad pontificalem cathedram favore et providentia Lotharii regis assumptus est anno 969 ex appendice ad Flodoard., pag. 178. Sed quod praetermisit auctor appendicis illius, educatus fuerat in Gorziensi cœnobio cum sancto Rothado Cameracensi episcopo, ex Chronico Cameracensi, lib. 1, cap. 101. Filius erat Godefridi senioris Arduennæ comitis, fratres vero habuit Godefridum alterum, ex quo prodire duces inferioris Lotharingæ, et Henricum. Statim ut inauguratus est, Remensis Ecclesiæ religionem nimis tepefactam in meliorem reparavit statum; et ut quod mente volebat diuturnius esset (verbis hic utor Chronici Mosomagensis), canonicos, ad simul convivendum, et ut claustrum ambitu horum habitacula coercerentur vehementer hortatus est. Hinc idem Chronicon de Adalberone alibi disserens, refert canonicos Remenses ex pauperibus divites, ex rusticis ornatos, et ex separatim in casis habitantibus religiosos et convivios tandem effecisse; quod ex situ Remensis claustrum, et ex communi mensa suo praesertim saeculo vigente probare nititur, quamvis « præ magnitudine, inquit, et nobilitate illius ævi pauca rigidi moris tunc vestigia superessent. » Quæ burgo sancti Remigii damna intulerat Odafricus, resarcivit Adalbero, concessa insuper monachis Remigianis in usum hospitium suorum abbatia sancti Timothei; qua de re lege Bollandianos. Aug. tom. IV, pag. 576. Præterea reparavit aut amplificavit basilicam sancti Dionysii Remensis; scholas etiam Remenses in pristinum splendorem restituit, quibus redux ab urbe Roma, ubi commorabatur anno 970, Gerbertum sui saeculi oraculum praefecit. Hujus autem opera in pluribus usus est, maxime vero in texendis epistolis, cujus nomine multæ inscribuntur ad reges et prin-

(1) Duplicis synodi apud Montem sanctæ Mariæ in diocesi Suessionensi, Basilicas inter et Fines, coactæ meminît Mabillonius *Annal. Bened.* tom. III, pag. 622, ubi diserte probat priorem anno 972, mense Maio celebratam esse, posteriorem anno 975, sin minus celebratam, saltem convocatam. Ad priorem quod spectat, nil dubii est quin monachorum institutionem ab Adalberone archipresule in cœnobio Mosomagensi recens factam confirmaverit. Sed codex Igniacensis apud Colvenerium in appendice ad Flodoardum, pag. 189, et Acherius *Spicil.* tom. VII, praefat. pag. xix, illam revocant ad annum 985; codex vero Mosomagensis, apud Marlotum tom. II, pag. 44, ad annum 976; ita male uterque ut Marlotus crediderit, anno 976 codicis Mosomagensis substituendum esse annum 977; alii vero, anno 983 codicis Igniacensis substituendum annum 975. Huc accedit quod subscriptiones concilii hujus, quas ha-

cipies, et ad cleri Gallicani primarios. « Nec mirum, inquit Marlotus. Cum enim summi cancellariatus dignitate sub Lothario fulserit, resque variae et difficiles turbido regni statu emergerint; quo insigniori scriptore et amanuensi uti potuisset, qui acriori suo stylo et dicendi peritia mentes quo vellet flectere noverat? » Anno 971 monachos ex archimonasterio sancti Remigii assumptos canonicis substituit in monasterio Mosomagensi, translato in eundem locum corpore sancti Arnulfi martyris; quam ordinationem ratam habuere Joannes XIII summus pontifex eodem anno, et synodus coacta apud Montem sanctæ Mariæ in pago Tardaniensi, cui praesedit anno 972, mense Maio. Anno sequenti, mense Decembri, aliam synodum coegit in eodem monte (1). Anno 974 monachos similiter restituit in monasterio sancti Theoderici; cujus corpus e veteri sepulchro transtulit anno sequenti in thecam argenteam, praesente Lothario rege. Eodem anno 975 basilicam Blandinensem consecravit, conciliumque celebravit Durocortori, in quo Theobaldus, Ambianensis Ecclesiæ usurpator, excommunicatus est. Anno 976 vel sequenti Rothadam Cameracensem episcopum consecravit. (*Chron. Camer.* lib. 1, c. 102.)

Dici non potest quantum insudarit Adalbero pro pace regnorum Franciæ et Germaniæ promovenda; partibus tamen Ottonis III cum impense faveret, infidelitatis insimulatus est, sed eo se crimine purgavit apud regem Lotharium. Nihil tamen secius in offensionem Ludovici V, filii Lotharii, incurrit, qui eum non solum aut jurejurando fidem renovare jussit, aut urbe regnoque excedere, verum etiam in publico Francorum conventu de prodicione postulare meditabatur. Sed eo vivis exempto, regnum transit ad Hugonem Capetum, quem Adalbero unxit in regem Noviomii v Non. Jul. anno 987, firman-

bes apud Mabillonium et Acherium sup. pag. 657, apud Marlotum pag. 42, et apud Labbeum *Collect. Concil.* tom. IX, pag. 709, neque anno 972, neque anno 973; neque anno 976, neque anno 977, neque demum anno 985 convenire possint; his enim antiis subscribentium aliqui vel nondum episcopi aut abbates facti erant, vel jam decesserant, aut erant exactorati. Existimat Marlotus, quod satis verisimile est, episcopos et abbates saepius apud Montem sanctæ Mariæ ad synodum convenisse; eorumque nomina qui diversis temporibus illic adfuerunt, in unum eundemque catalogum ab aliquo amanuensi fuisse congesta. Fieri etiam potest eorum subscriptionibus qui interfuerunt concilio anni 972, alios seu abbates, seu episcopos subsequenter temporibus nomina sua in confirmationem rerum ante actarum addidisse.

tomque eodem anno privilegia monasterii Corbeien-
sis sua et ipse manu imitatus est. Interim Carolus,
Ludovici V patruus et Lotharingæ dux, iræ impa-
tiens quod Hugo sibi in regno prælatus esset, Lau-
dunum capit, ex quo vicinas urbes, agros, prædia
rapinis incendiisque hostiliter devastat; tunc litteris
ad archiepiscopum Remensem semel et iterum per
legatos missis conqueritur de eo quasi inceptor fue-
rit omnium malorum quæ sibi acciderant. Ad hæc
Adalbero: « Quis eram, inquit, ut solus regem im-
ponerem Francis! publica sunt hæc negotia, non
privata. Odisse me putatis genus regium; testor Re-
demptorem meum quia non odi. Quid potissimum
vobis sit faciendum quæritis. Hoc quam difficile
dictu sit, nec satis scio, nec si sciam dicere ausim.
Amicitiam meam exposcitis; utinam adsit ea dies,
qua honeste liceat vestris adesse obsequiis; quam-
vis enim sanctuarium Domini pervaseritis, reginam,
cui quæ novimus jarastis, comprehenderitis, episco-
pum Laudunensem carceri mancipaveritis, episco-
porum anathema neglexeritis (laceo de seniore meo
contra quem ultra vires negotium suscepistis), tamen
beneficii quo erga me usi estis cum telis hostium quæ
subduxistis inmemor esse non possum, » etc.

Post hæc non diu vixit Adalbero. Hugoni Capeto
in obsidenda urbe suppetias ierat anno 987, mense
Octobri cum aliis regni optimatibus; at labore obsi-
dionis ac vi febrium graviter exagitatus se apud Re-
mos reducendum curavit, ut ibi tantisper recrearet

animum in lectione sacræ Scripturæ et Boetii. Sed
ingravescente morbo tandem exhalavit animam eo-
dem anno, seu x Kal. Februar. ex Chronico Moso-
magensi, seu Non. Januar. ex antiquo ejus epitaphio
(qui dies cadit in annum 988), cum Remensem diœ-
cesim per undeviginti annos viriliter gubernasset.
Alii dicunt obiisse Lauduni quo relegatus fuerat
a duce Carolo. Corpus ejus in majori ecclesia Re-
mensi sub altari Dominicæ crucis sepultum est cum
epitaphio æri inciso, quod ante prioris ecclesiæ
restorationem adhuc exstabat hoc modo:

Contulerat natura parens quæ summa putavit
Ad meriti cumulum, tibi, præsul Adalbero, cum te
Præstantem cunctis mortalibus abstulit orbi
Quinta diés fundentis aquas cum pondere rerum.

Nunc hæc verba in brevi lapillo ad gradus sanctua-
rii, vel juxta aquilam leguntur:

ADALBERO ARCHIEPISCOPUS.

Addit auctor appendicis ad Flodoardum, « quod
omni anno dies defunctionis ejus venerabiliter re-
colitur, et eleemosyna panis et vini copiosa paupe-
ribus distribuitur; quæ etiam eleemosyna *Manda-
tum Adalberonis* nuncupatur. Sciendum quoque est
quomodo istius eleemosynæ sumptus præparetur:
videlicet de domo quæ vocatur hospitale pauperum
annonæ sextarii iv, de camera frumenti iv, de hor-
reo indomincato annonæ modius unus; et vinum
quod sufficiat.»

ADALBERONIS EPISTOLÆ.

(Apud Duchesne, *Script. Rer. Franc.* tom. II, inter epistolas Gerberti.)

EPISTOLA PRIMA.

AD ECBERTUM ARCHIEPISCOPUM TREVIRENSEM.

Labefactari rempublicam vestram quorundam ig-
navia cum perhorrescimus, tum erubescimus, et
privilegio amoris nostri circa vos, et communi patriæ
cognitione. Paucine creati sunt reges, qui novum
filio domini vestri præponere vultis? Forte quia
Græcus est, ut dicitis, more Græcorum conregnantem
instituere vultis. Quo recessit sanctissima fides?
Excideruntne animo beneficia Ottonum vobis collata?
Magnam intelligentiam vestram revocate, generosi-
tatem perpendite, ne perpetuo dedecori generi vestro
esse velitis. Si vires vos destituere acclamatis, me-
liora sentientes perquirite; nos fautores, coadjutores
in talibus negotiis fore confidite. In perturbatione et
confusione omnium rerum, quis alterius levabit onus?
Postremo si salva dignitate vestri nominis urbem
Trevirorum tutari non valetis, Remorum utrique
nostrum sit satis: ditioresque erimus quam Eucha-
rius quondam et Sixtus. Id vobis ratum ignomi-
niam auferet, irritum nos liberos efficiet.

EPISTOLA II.

AD VILLEGISUM MOGUNTINUM ARCHIEPISCOPUM.

Magna, Pater, constantia collaborandum pro ha-
benda ratione pacis atque otii. Regnorum pertur-
batio aliud quid est quam Ecclesiarum desolatio?
Nos quidem pietas et multa circa nos Ottonum be-

neficia filio Cæsaris adversari non sinunt. Denique
res nostras ad auxilium promovimus. Uniusque par-
tis pactum, si placet, communi consensu in sempi-
ternum stabiliemus. Nihil a vobis nisi salva fideli-
tate Domini nostri perquiremus. Hæc Domino teste
loquimur, et plena fide vestræ prudentiæ committi-
mus. Qui duos Ottones conatus est extinguere,
tertium volet superesse. Mementote illius Tulliani:
*Stultum est ab eis fidem exigere, a quibus multoties
deceptus sis.* Simulque etiam quod non frustra Divi-
nitas contulit vobis nosse ac posse, quid super his
approbetis, et his contraria sentiatis, quive faveant
et a vobis dissideant, tutis significare rescriptis. Al-
titude vestri consilii provideat rebus beati Remigii
vobis vicinis, ne aut prædo rapax eas rapiat, et ne
Otto, qui debet esse tutor, sit devastator. In his
quoque vestrum velle liceat, cognoscere.

EPISTOLA III.

AD WALONEM EJUSQUE PERTINACES.

Hactenus stultitiam vestram patienter tulimus,
nunc quia synodalia decreta parvipenditis, vocati
contemnitis, humana divinis præfertis, ad conven-
tum nostrorum fratrum apud Gualdonis cortem ha-
bendum in Kal. Juliis, vos iterum audiendos voca-
mus. Eo autem venite aut sententiam damnationis
eadem die, quo animo vultis, vestris confautoribus
expectate.